

Introduktion

Skandaler er betydningsfulde. De kan afslutte en politikers karriere og være udslagsgivende for, hvem der får magten efter et folketingsvalg – eller de kan få den politiske magt til at skifte helt uden et valg. Og så er skandaler næsten også altid i sig selv pirrende og spændende for den politisk interesserede. Fordi de netop har potentialet til at ændre magtbalancen. Men også fordi det altid banalt set er underholdende, når fordækte forhold afsløres, uanset om der er tale om private eller politiske skandaler.

Men hvad er en politisk skandale egentlig? Og i forlængelse af det spørgsmål en række andre: Er der forskel på skandaler? På deres indhold, deres betydning og deres håndterbarhed? Og er der forskel på skandaler i Danmark sammenlignet med andre lande? Lokalt eller nationalt?

Dette temanummer af Politik belyser skandalen som fænomen gennem fire artikler. Derigennem vil vi give vores bud på disse og andre spørgsmål, der knytter sig til skandalen.

En egenskab ved skandaler er, at de er med til at sikre ansvarlighed i politiske processer. Truslen om skandale kan være et værn mod uønsket adfærd. Men samtidig kan skandaler også forvride den politiske proces. Skandalen som fænomen balancerer mellem at være et gode for et demokratisk samfund og svække det. Dette er blandt andet et af temaerne i den første artikel, hvor Mark Blach-Ørsten skaber et overblik over de væsentligste politiske skandaler i de sidste 20 år i dansk sammenhæng. Først opstiller Blach-Ørsten et begrebsapparat for, hvad en skandale er. Dette ender i en typologi med to typer skandaler: Politikskandaler, der vedrører politikerens arbejde, og normskandaler, der vedrører politikerens personlige handlinger. Artiklen analyserer udviklingen i begge typer skandaler. Den viser, at det er, når et ressortområde er under pres, at det er mest udsat for, at der opstår politikskandaler. Den viser også, at normskandalerne har været i vækst særligt i de sidste ti år og hænger sammen med en

presse, der går stadigt tættere på politikernes privatliv. Til sidst overvejer Blach-Ørsten skandalernes betydning for demokratiet som enten negativ eller positiv kraft i forhold til accountability og risikoen for at skræmme potentielle politiske kandidater væk fra et liv i mediernes altid mere nærgående rampelys.

Skandalens anatomi undersøges videre i næste artikel. Artiklen sætter den danske politiske skandale ind i en international kontekst, når Arjen van Dalen og Morten Skovsgaard laver en komparativ analyse af fire landes behandling af politiske skandaler. Det sker gennem en analyse af journalisterne rolleopfattelse i henholdsvis Danmark, Storbritannien, Spanien og Tyskland. Forskellige rolleopfattelser hos journalisterne (som vagthund, underholdning eller politisk part) fører til vidt forskellige dækninger af de politiske skandaler. Den danske skandale udspringer af de danske journalisters selvforståelse som vagthunde uden synlig partiskhed, men til gengæld udstyret med en modvillighed mod at dække politikernes sexliv eller anvende etisk diskutabel journalistiske metoder. Når en historie om en politikers privatliv bliver dækket bredt i de danske medier, er det som regel, fordi politikerens har brudt normer i deres private liv, som de enten selv prædiker i deres offentlige virke, eller som fremstår som særligt vigtige i deres offentlige virke.

Ligesom der er stor forskel på skandaler indbyrdes, er der også stor forskel på måden, hvorpå de kan og bliver håndteret. Et interessant perspektiv i den sammenhæng er betydningen af organiseringen af et ministerområde for mediernes placering af politisk ansvar i forbindelse med skandale. Virker armslængdeprincippet – dvs. hvor en minister ikke har det direkte ansvar – eller er der andre faktorer, der er vigtigere for håndteringen af en politisk skandale? Det spørgsmål belyser Peter Bjerre Mortensen i nummerets tredje artikel. Den handler om, forvaltningsorganisering og placeringen af politisk ansvar. I ar-

tiklen undersøges dette gennem en case om placeringen af politisk ansvar i forholdet mellem transportministeren og DSB i perioden 1995 til 2007. Det sker med udgangspunkt i mediernes dækning i perioden, og viser, at der er andre parametre end forvaltningens organisering, der er langt vigtigere, når ansvaret for en politisk skandale skal placeres.

Efter de tre første artikler har beskæftiget sig med forskellige dele af skandalens anatomi, tager den fjerde og sidste temaartikel udgangspunkt i en enkelt konkret skandale, når Søren Stentoft Herping beskriver forløbet i, hvad der blev kendt som „Brønderslevsagen“, hvor en lille kommuneforvaltning skulle håndtere en kompleks sag om vold, vandrøgt og misbrug, der pludselig var i alle aviser og på alles læber. Herigennem analyseres nogle af de problemstillinger, der møder en kommune, der skal håndtere krisekommunikation. Herunder præsenteres de kommunikative strategier, der er til rådighed for en aktør i denne situation og hvilke faktorer, der indvirker på disse strategier.

Uden for nummerets tema beskæftiger Jakob Riiskjær Nygård og Søren Møllerup Rasmussen sig med europæisk afhængighed af russisk gas. Hvad betyder det for europæisk energisikkerhed, at vi importerer 25 pct. af vores gas fra Rusland? Bør man herunder frygte politisk motive-

rede afbrydelser af gasleverancer? Artiklen konkluderer, at Rusland både har evnen og viljen til at bruge gasleverancer som en udenrigspolitisk magtmiddel, og det er sandsynligt, at dette har været bevæggrunden ved nogle af de afbrydelser, der allerede har været, og EU's chance i denne forbindelse er at optræde som en samlet aktør.

I den anden artikel uden for temaet spørger Lars Duvander Højholt og Karina Kosiara-Pedersen, om partierne udnytter de muligheder for at skabe nye relationer til vælgerne, som Facebook har potentiale til. På baggrund af en empirisk undersøgelse af partiernes brug af Facebook viser de, at dette kun i ringe grad er tilfældet. Kun få partiledere udnytter muligheden for at komme i dialog med vælgerne via Facebook, men de, der gør det, får faktisk dialog.

Nummeret afsluttes med boganmeldelser.

Vi søger i dette nummer at tage den politiske skandale under seriøs behandling – men vedkender os, at vi også håber at underholde dig.

God læselyst.

Mark Blach-Ørsten, Søren Lomholt Hansen,
Marie Schelde Holde og Caroline Howard Grøn
Temaredaktører